

Εμπόδια στον δρόμο για την Ε.Ε.

Η ολιγωρία της Τουρκίας στον τομέα των πολιτικών μεταρρυθμίσεων καθιστά αβέβαιη την ένταξη

THE ECONOMIST

Η πρόσφατη προσπάθεια για τη νομιμοποίηση της μαντίλας στα πανεπιστήμια προβάλλεται από την κυβέρνηση Ερντογάν ως βήμα πρόόδου υπέρ των πολιτικών και θρησκευτικών ελευθεριών. Ωστόσο, η Ε.Ε. πιστεύει ότι επείγουν, και μάλιστα πολύ, άλλες πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Η βραδύτητα της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας καθιστά αβέβαιη τη μελλοντική πορεία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Η ευρωπαϊκή προοπτική και οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις θα παραμείνουν προτεραιότητα της κυβέρνησης Ερντογάν. Δεν θα εκλείψει όμως ο κίνδυνος κλιμάκωσης των αντιδράσεων προς την τουρκική υποψηφιότητα, με επιπτώσεις ανασταλτικές.

Τον περασμένο Ιανουάριο, το Κόμμα της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης (ΑΚΡ), υπό την καθοδήγηση του πρωθυπουργού Ταγίπ Ερντογάν, ήλθε σε συμφωνία με το Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης (ΜΗΡ) για την άρση της απαγόρευσης της μαντίλας στα κρατικά πανεπιστήμια. Μετά τις συνταγματικές τροποποιήσεις που ενέκρινε η Εθνοσυνέλευση στις 9 Φεβρουαρίου, το Λαϊκό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (CHP) - αξιωματική αντιπολίτευση - και ορισμένοι πρυτάνεις πανεπιστημίων ανακοίνωσαν ότι θα προσφύγουν στο Συνταγματικό Δικαστήριο, ενώ η στρατιωτική ηγεσία και ανώτατοι δικαστικοί επιμένουν ότι η νομιμοποίηση της μαντίλας υπονομεύει τα θεμέλια του πολιτικού και εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας. Οι σκληροπυρηνικοί του κεμαλισμού πιστεύουν ακράδαντα ότι ο κ. Ερντογάν και οι συν αυτό έχουν «ισλαμικό χρονοδιάγραμμα», την ώρα που η πλειοψηφία του τουρκικού λαού στηρίζει την άρση της απαγόρευσης, σύμφωνα με τις σφυστομήσεις. Το κυβερνών ΑΚΡ και το ΜΗΡ, με

τη σκέψη στραμμένη στην Ε.Ε., εμφανίζουν τη νομιμοποίηση της μαντίλας ως άλμα στον τομέα των πολιτικών και θρησκευτικών ελευθεριών. Ουδέν άλμα συντελέσθη και η προσπάθεια της κυβέρνησης Ερντογάν να προσδώσει νέα δυναμική στην τουρκική υποψηφιότητα μέσω μαντίλας ανησυχεί την Ευρώπη.

Στα μέσα Δεκεμβρίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απογοήτευσε την Τουρκία όταν υιοθέτησε το ανακοινωθέν της συνόδου των υπουργών Εξωτερικών της Ενωσης, επικριτικό προς την ισχυρή πρόοδο των πολιτικών μεταρρυθμί-

σεων το 2007. Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των ελευθεριών δεν πρέπει να καθυστερήσουν άλλο, προειδοποιούσε η σύνοδος, που από κοινού με την Κροατία συζήτησε και τα της Τουρκίας. Όμως στα συμπεράσματα λείπουν οι λέξεις «ένταξη» ή «υποψηφιότητα» ως απώτερος στόχος των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας. Το τουρκικό υπουργείο Εξωτερικών απάντησε ότι

το να γυρίζει κανείς την πλάτη στην Τουρκία δεν θα έχει επιπτώσεις μόνο στις σχέσεις με την Ε.Ε., αλλά και σε διμερές επίπεδο (βλ. Γαλλία - Γερμανία).

Στις 19 Δεκεμβρίου η Ε.Ε. συμφώνησε να ανοίξουν δύο ακόμη κεφάλαια από τα 35 των διαπραγματεύσεων (προστασία της υγείας και των καταναλωτών, διευρωπαϊκά δίκτυα). Αλλά ενώ η Κροατία έχει διαπραγματευτεί τα μισά περίπου, η Τουρκία μόνον έξι από τον Οκτώβριο του 2005.

Εκφραστείτε ελεύθερα...

Η Ε.Ε. ανησυχεί ιδιαίτερος για το άρθρο 301 του τουρκικού ποινικού κώδικα, που ακρωτηριάζει την ελευθερία της έκφρασης, ποινικοποιώντας εκφράσεις προβλητικές για τον τουρκισμό, την Τουρκία και τους θεσμούς της. Το

Η πρόσφατη προσπάθεια για τη νομιμοποίηση της μαντίλας στα κρατικά πανεπιστήμια προβάλλεται από την κυβέρνηση Ερντογάν ως βήμα πρόόδου υπέρ των πολιτικών και θρησκευτικών ελευθεριών. Ωστόσο, η Ε.Ε. πιστεύει ότι επείγουν, και μάλιστα πολύ, άλλες πολιτικές μεταρρυθμίσεις.

εν λόγω άρθρο έχει χρησιμοποιηθεί εναντίον δημοσιογράφων, συγγραφέων και πανεπιστημιακών, με αιτία το κουρδικό και τη γενοκτονία των Αρμενίων.

Η κυβέρνηση υποσχέθηκε να διευθετήσει το ζήτημα έως τα μέσα Φεβρουαρίου. Προτάσεις για την τροποποίηση του άρθρου κατετέθησαν στο υπουργικό συμβούλιο στις 7 Ιανουαρίου, όχι όμως στην Εθνοσυνέλευση υπό μορφή νομοσχεδίου. Επιπλέον οι διορθώσεις είναι ανεπαρκείς, ο «τουρκισμός» υποκαθίσταται από τον όρο «τουρκικός λαός» και η «Δημοκρατία» από την «Τουρκική Δημοκρατία». Συζητείται όμως η περικοπή των αρμοδιοτήτων των εισαγγελικών αρχών σε υποθέσεις εναντίον πολιτών. Η κυβέρνηση κλίνει υπέρ της ανάθεσης των υποθέσεων στο υπουργείο Δικαιοσύνης, το Κουρδικό Κόμμα για μια Δημοκρατική Κοινωνία προτείνει τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, το ΜΗΡ είναι εναντίον κάθε αλλαγής.

Το Κυπριακό παραμένει εμπόδιο σε κάθε πρόοδο. Η Τουρκία συνεχίζει να ανθιστάται στην απαίτηση της Ε.Ε. και δεν ανοίγει τα λιμάνια και τα αεροδρόμιά της στα κυπριακά πλοία και αεροσκάφη έως ότου αρθεί το εμπάργκο κατά της κατεχόμενης βόρειας Κύπρου. Η Ε.Ε. πάγωσε οκτώ από τα 35 κεφάλαια των διαπραγματεύσεων τον Δεκέμβριο του

2006, ενώ δεν αποκλείεται να ληφθούν νέα μέτρα το 2009.

Η Ε.Ε. συνδέει άμεσα με την τουρκική υποψηφιότητα και το νομικό καθεστώς για τα θρησκευτικά και κοινωνικά ιδρύματα στην Τουρκία. Τα ιδρύματα των μειονοτήτων δεν έχουν δικαίωμα σε περιουσιακά στοιχεία και στην ιδιοκτησία. Στην πρώτη κυβερνητική του θητεία το ΑΚΡ είχε ψηφίσει νομοσχέδιο, το οποίο απέρριψε με βέτο του τότε προέδρου Σεζέρ. Στις 16 Ιανουαρίου το ίδιο νομοσχέδιο εγκρίθηκε από την κοινοβουλευτική επιτροπή δικαστικών υποθέσεων. Συζητήθηκε την περασμένη Τετάρτη κεκλεισμένων των θυρών κατόπιν απαίτησης του κ. Μπαχτσέλι, την Πέμπτη αργά το βράδυ ψηφίστηκε μόνο το άρθρο 25 περί βακουφίων, που αφορά τις διεθνείς σχέσεις των ιδρυμάτων. Όμως, προβλήματα καίριας σημασίας παραμένουν άλυτα, αδικίες δεν αποκαθίστανται.

Νεφοσκεπείς ουρανοί

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Βρετανία, η Ισπανία και η Ιταλία, θα συνεχίσουν να στηρίζουν την Τουρκία και την υποψηφιότητά της. Όμως, η Τουρκία βραδυνάει στις μεταρρυθμίσεις. Οπότε οι παραδοσιακοί αντίπαλοι της τουρκικής ένταξης, η Αυστρία ή η Γαλλία, ίσως σκλη-

ρύνουν κι άλλο τη στάση τους. Ο πρόεδρος Σαρκοζί ευνοεί το άνοιγμα κεφαλαίων συναφών με την «προνομιακή σχέση». Αρα, η Γαλλία μάλλον θα συνεχίσει να εμποδίζει τις διαπραγματεύσεις για την ΟΝΕ, την περιφερειακή πολιτική, τη γεωργία, τους ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Μια άλλη ανησυχία της Τουρκίας είναι το ενδεχόμενο νίκης της Αγκελα Μέρκελ στις εκλογές του 2009 στη Γερμανία και σχηματισμού κυβέρνησης χωρίς τους Σοσιαλδημοκράτες. Η κ. Μέρκελ, όπως και ο κ. Σαρκοζί, προτιμά τη λύση της προνομιακής σχέσης, αλλά τώρα δεν στηρίζει επισήμως τις θέσεις του Γάλλου προέδρου, επειδή οι Σοσιαλδημοκράτες εταίροι της στον «μεγάλο συνασπισμό» υποστηρίζουν την τουρκική υποψηφιότητα.

Η περιφανής νίκη του κ. Ερντογάν τον περασμένο Ιούλιο είχε θεωρηθεί έναυσμα για την αναθέρμανση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Εξι μήνες αργότερα, καμία από τις ουσιαστικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις δεν έχει εγκριθεί, κλίμα αβεβαιότητας περιβάλλει τις διαπραγματεύσεις. Ίσως σημειωθεί κάποια πρόοδος στο διάστημα 2008 - 2009. Όμως, τα εμπόδια παραμένουν, όπως και ο κίνδυνος οι διαπραγματεύσεις να «ξεστρατίσουν» ή να ματαιωθούν εντελώς τα επόμενα δυο χρόνια.